

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

«Артикуляция - вокалдық шығармамен жұмыс істеудің маңызды шарты»ЖАРИЯЛАНДЫ
06.09.2021СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/106508/>

Тақырыбы: **«Артикуляция — вокалдық шығармамен жұмыс істеудің маңызды шарты»**

Құрастырған:

Муратова М.М.

Тексерген:

Мусанова Г.Б.

Өскемен қаласы

2019-2020 оқу жылы

Ашық сабақтың конспект-жоспары

«Вокал» мамандығы бойынша

2 сынып оқушысы

Муратова Мольдер Муратовна вокал сыныбының оқытушысы

Өскемен қаласы әкімдігінің «№ 1 балалар музыкалық мектебі» КМҚК4

Сабақтың тақырыбы: «Артикуляция вокалдық шығармамен жұмыс істеудің маңызды шарты»

Сабақ түрі: аралас

Сабақтың мақсаты:

Артикуляциялық аппаратпен белсенді жұмыс жасау арқылы дикция мен дыбыс сапасын жақсарту.

Сабақтың міндеттері:

Білімдік:

— Практикалық дағдыларды қалыптастыру (legato, staccato штрихтары бар ән айту; динамикалық реңктермен жұмыс істеу, шығарманы берілген қарқынмен орындау);

-Музыкалық-жаттығу материалында және музыкалық шығарманы орындау кезінде

дикциялық қиындықтарды жеңуге үйрету;

— Өткен материалды фортепиано мен микрофоны бар фонограммамен пысықтау және бекіту.

Дамытушылық:

— Әр түрлі қызмет түрлері арқылы бейнелі музыкалық ойлауды дамыту;

— Дұрыс ән айту, ән айту және нақты дикция дағдыларын бекіту.

Тәрбиелік:

Музыкаға эмоционалды-құндылық қарым-қатынасты тәрбиелеу;

— Музыкалық-эстетикалық талғамды тәрбиелеу;

— Өзін-өзі бақылау дағдыларын тәрбиелеу;

— Вокал сабақтарына тұрақты қызығушылықты тәрбиелеу;

— Оқуға саналы көзқарасты тәрбиелеу.

Әдістемелік тәсілдер:

— сөздік, көрнекі, практикалық;

— есту қабілетін белсендету, оқушының музыкалық қабылдауын қолдану;

— тікелей және жетекші әсер ету формалары.

— музыкалық ойлауды дамыту

-

Дидактикалық материалдар:

музыкаға иллюстрациялар

— суреттер, суреттер, ноталық құралдар, кестелер

-

Құрылғылар: фортепиано, ноутбук, музыкалық орталық.

Педагогикалық технологияларды қолдану:

Денсаулық сақтау

Жеке тұлғаға бағытталған

Мәдениет диалогы

Ынтымақтастық технологиясы

Сын тұрғысынан ойлау технологиясы

Ойын технологиялары

Сабақтың репертуарлық жоспары:**Сабақ жоспары:**

1. Ұйымдастыру кезеңі.

2. Вокалдық дыбыс жаттығулары. Артикуляциялық, дикциялық және вокалдық жаттығулар.

3. Үй тапсырмасын тексеру.

4. Музыкалық материалмен жұмыс.

5. Сабақтың қорытындысын шығару (рефлексия)

6. Үй тапсырмасы.

Сабақтың барысы**Ұйымдастыру кезеңі.**

Ұстаз: — Сәлем! Бүгін сабақта біз артикуляциялық аппаратты дамыту, ән орындау кезінде сөздерді нақты және дұрыс айту бойынша жұмыс істейтін боламыз. Дикция-бұл мәтіннің барлық дыбыстарын анық, анық, анық айтылу (уағыздау). Ол еріндер мен тілдің белсенділігіне, дұрыс тыныс алу мен жалпы артикуляцияға байланысты. Жақсы «дикциясы» бар адам ауаны үнемді жұмсайды, оның қосымша дыбыстары жоқ. Сөйлеуді артикуляциялық аппарат жүзеге асырады. Оған еріндер, тіл, жақ, дауыс байламдары бар көмей, тістер жатады. (Плакатты көрсету: дауыс аппаратының құрылысы).

1. Сабақты вокалдық жаттығумен жалғастырамыз. Вокалдық жаттығу не үшін қажет? Мүмкін, әрбір сабақта міндетті емес пе?

2. Оқушы: — ішу керек.
3. Педагог: — дұрыс, әр сабақта міндетті түрде шайнау керек, өйткені дауыстық байламдар бекіп, өсуде. Біз Әндегі сөздің дұрыс айтылуына үйренеміз. Дауыс кез келген музыкалық аспап ретінде дұрыс баптауды талап етеді. Дұрыс қойылған ән дауыстық аппараттың қызметін ұйымдастырады, дауыстық байламдарды нығайтады, дауыстың жағымды тембрін дамытады. Дұрыс поза біркелкі және терең тыныс алуға әсер етеді. Ән дауыс пен есту үйлесімін дамытады, балалар тілін жақсартады. Қимылдармен ән айту жақсы жиектерді қалыптастырады, жүруді үйлестіреді. Сондықтан ән айту кезінде тұлғаның оң бағдарында дыбыс шығару мәнері үлкен рөл атқарады: дыбыс кеңістікке жіберіледі, ерні күлімдейді. Күлімсіреген дыбыс ашық, таза және еркін болады. Үнемі жаттығу нәтижесінде күлімсіреу, дыбыс сапасы адам тұлғасына да ауысады. Көп ұзамай сыртқы күлімсіреу ішкі күлкі болады, және ән айтатын адамдар бейбітшілік пен басқа адамдарға күлімсіреп қарайды. Бір-бірімізге күліп, сабақымызды жалғастырамыз. Біз вокалдық жаттығудан бастаймыз.

Вокалдық жаттығулар

Артикуляциялық жаттығулар:

- Еріндерді тістеу
- Тілімізді тістейміз
- Жағымызды оңға, солға
- Аузымызды ашып есінейміз
- Аузымызды жауып есінейміз
- «Футбол». Тілдің ұшы – доп, ұртымыз – қақпа. Допты оң қақпаға, сол қақпаға кезек-кезек соғамыз.

Дикциялық жаттығулар:

- Дауысты «МИ-МЭ-МА-МО-МУ», стаккато (дауысты дауысты дыбыстап, әр дыбысты бір-бірінен бөліп айтамыз) және секіру (дауысты жоғары лақтырамыз)
- Жогаргы дыбыстарды дамытуға арналған жаттығу: ро-ро-ро, ри-и-и.
- Жылдамдықты арттыруға арналған жаттығу: ро-о-о-о

Жаңылтпаштар айту.

Педагог: – ауыз қуысы дыбыстың сапасына байланысты өте маңызды резонатор екенін есте сақтау керек. Артикуляциялық аппарат жұмысының шарты-бұл сапалы белсенділік. Атақты әнші Карузо: «жақпен ән айтуды ойлайтын әнші» деп айтқан. Өзі айна алдында

тұрған вокалдықы шығармаларды жиі дайындады. Қалай ойлайсың, неге ол ұлы шебер мұны жасады?

Оқушы: — дауыс аппаратының дұрыс жұмысын бақылау үшін менің ойымша. Барлық қателерді жою, кейде тек сырттан көрінеді.

Педагог: — Иә, сен мүлдем дұрыс. Айна-дикция мен артикуляциядағы үлкен көмекші. Біздің құлақ ән айтуды естиді, ал көз артикуляциялық аппараттың дұрыс жұмысын бақылайды

Мимикалық тренинг (айнаға қарап отырып бала келесі сөйлемдерді айтады):

- «Мен дәмді тамақ іштім»
- «Мені жеп қойғылары келеді»
- «Мен жақсы баға алдым»
- «Маған екі қойды»

Вокалдықы жаттығулар:

Педагог: — Барынша еркін, түзу тұрамыз. Иықтың төмен түскенін байқаймыз, мойын бос, аспапты ұстамаймыз (фортепиано), аяқтағы жақсы тіректі сезінеміз. Иықтың төмен түскенін байқаймыз, мойын бос, аспапты ұстамаймыз (фортепиано), аяқтағы жақсы тіректі сезінеміз. Дені сау адам қалай демалады. Белсенді (ауыз арқылы) тыныс аламыз, ал дем шығарамыз иә-иә-иә... Алдыңғы тістердің тамырларын «сезу», екі алдыңғы тістердің арасындағы «басу», ол арқылы «дыбыс жіп» жүреді. Тіл қатты аспанға жоғарғы кескіштердің тамырына айналады. Төменгі жақ еркін, бірақ «құлайды». Қиялды қосамыз: қатты аспан, ол арқылы тіл ұрады, храмның күмбезі сияқты өте жоғары, сондықтан «а» дыбысы («иә» слогында) көлемді, әдемі, храмда сөйлейтін адамның дауысы сияқты шығады. Тыныс алысымыз бірқалыпты болуын қадағалаймыз.

Жиналған дыбысты жасауға арналған жаттығу (секундпен қозғалыс): и - и - и -и - ди

Үлкен фразаға, жоғары позициялық дыбысқа, Ішекте дыбысқа арналған кең тыныс алуды өндіруге арналған жаттығу (үлкен терациялар бойынша төмендеу қозғалысы):

Ма - ма ми - ла - я моя

Тұйық дыбысты шығару жаттығулары:

Ду - ду - ду - дуй в тру - бу

Динамикалық реңктерді қолдана отырып, тұйық дыбысты жасауға арналған жаттығу (мажорлық дыбыспен жоғары қозғалу):

Ми - мэ - мо - му - ма

Staccato орындау дағдыларын әзірлеуге жаттығу (мажорлық арпеджио бойынша жоғары және төмен, бірінші дыбыста тоқтаумен қозғалыс):

Ля - а - а - а - а - а - а - а - а

3. Үй тапсырмасын тексеру

Педагог: — міне, біз ән айту аппаратын қыздырдық, бірақ әндерді үйренуге кіріспес бұрын, Мен сіздің үй тапсырмаңызды тексеремін! Біз жаңа «Менін акем ен жақсы адам» вокалдық шығармасын жұмысқа алдық және саған бұл ән туралы елестету және өз көзқарасыңызды қағазға жіберу керек болды! Педагог неге осындай тапсырма берді деп ойлайсың?

Оқушы: — мүмкін, шығарманың мазмұнын жақсы түсіну үшін.

4. Музыкалық материалмен жұмыс

» Отаным казак елы» әні қазір үйренудің бастапқы кезеңінде, біз осы әннің құрылымын, динамикасын, фразасын түсінеміз. Әуенді әр түрлі дауыстымен ән айтуды үйренеміз, бұл әуенді желіні теңестіру үшін қажет, тыныс алатын жерге назар аударамыз. Бірінші куплеттің мәтінін жатқа білу және әннің дұрыс екенін тексереміз, оны белсенді дикциямен айтамыз.

Оқушы әннің мәтінін оқиды.

Енді дикциялық қиындықтарды анықтаймыз (бірнеше дауыссыз, кейбір үзінділерді тез айту қажет). Оларды негізгі материалдан оқшаулаймыз және жылдамдық ретінде оқимыз, анық және анық сөйлей отырып, бірте-бірте екпінді ұлғайта отырып, орындаушыға беріктік қорын беру үшін оны әнге қажет қарағанда жылдамырақ жеткіземіз.

Педагогпен бірге мотивацияны күшейту үшін осы ән жазылған бейнені көріп, үйренгеннен кейін жұмыстың соңғы нұсқасы қалай көрінетінін елестетіп-сезінеміз.

«Отаным казак елі» әні мысалында біз концерттік қойылымға дайындық жүріп жатқан оқудың қорытынды кезеңінде жұмыс көрсетеміз. Алдымен педагогтың нәзік басшылығымен мәтінді тексеріп, фортепианоның аккомпанементіне дұрыс сөз тіркесіне назар аударамыз, содан кейін «минус один» фонограммасын және музыкалық орталықты пайдалану арқылы микрофон көмегімен ән айтамыз, осы әннің жарқын бейнесін жасау үшін қажетті би қимылдарын пайдаланамыз.

5. Сабақтың қорытындысын шығару (рефлексия)

Педагог: — Орындаушының өзіне ұнады ма?

Егер «иә» болса, онда әсіресе қай жері?

Егер оқушы өзінің орындауында кемшіліктерді көрсе, онда оларды жеңу тәсілдерін бірлесіп талқылау.

Педагог: — рахмет, біз бүгін сабақта жемісті уақыт өткіздік, саған жайлы болды ма, ән айту ұнады ма? Саған ыңғайлы болды ма?

Оқушы: — Иә. Ән айту ыңғайлы болды, дауыстық байламдар шиеленіспеді, ән айту жақсы болды.

б. Үй тапсырмасы:

— «Отаным казак елы» әнінің сөзін жаттау

— «Отаным казак елы» әнін орындауда өзін-өзі бақылауды, айнаға қарап тұрып жаттығуды қайталау.

Педагог: — бұл біздің сабақ аяқталды. Назарларыңызға рахмет!

Қорытынды

Осылайша, артикуляция мәселесі біздің уақытта жоғарғы деңгейдегі мәселе деген қорытынды жасауға болады. Көптеген балаларда сөйлеуге байланысты ауытқушылықтар туа біткен физиологиялық мәселелер болып табылады.

Бала музыкалық мектептерде жеке ән айту немесе ансамбльдік ән айту сыныптарында шұғылдана отырып ертегі, өлеңдер, жұмбақтар және т.б. түрінде артикуляциялық жаттығулардың арқасында вокалдық-хор дағдыларын (тыныс алу, дикция және артикуляция), коммуникация дағдыларын, актерлік шеберлік дағдыларын дамытады. Бұл баланың дамуына жағымды әсер етеді.

Құрметті әріптестер, балалармен үнемі әртүрлі артикуляциялық жаттығуларды қайталау барысында балалардағы артикуляциялық аппараттарын жақсартамыз, жақсы дикцияға қол жеткіземіз, ал жеке немесе ансамбльдік ән айту өнері мәнерлі болады.

Ең бастысы-тілек пен еңбексүйгіштік!

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы**. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.